

het turven van de tijd

Het haardvuur als thema. Herhaling als methode. Het aantal zesentwintig, naar analogie van de letters van het alfabet, voor de hand liggend voorbeeld van een eindige reeks.

Drie verschijningsvormen van een zelfde tekening. Achtenzeventig variaties van hetzelfde haardvuur, elke dag brandend op dezelfde plaats ergens in Ierland, nooit hetzelfde beeld. De duur van vuur: herhaalbaar, maar nooit hetzelfde.

De drie maal zesentwintig *Polranny Fires van A tot Z* van Marie Oosterbaan getuigen van een obsessieve behoefte de tijd en de vergankelijkheid zichtbaar te maken. Het turven van de tijd. Maar telkens blijken de turven verbrand.

Ashes to ashes, dust to dust.

Zoals componisten als Philip Glass of, in Nederland, Simeon ten Holt eenzelfde thema bijkans eindeloos herhalen - maar telkens verandert net de hoogte van een toon en daarmee de tekening of de kleur van het akkoord - en daarmee de duur van de akoestische ruimte, de vierde dimensie, zintuigelijk aanwezig stellen, zo herhaalt Marie Oosterbaan het beeld van het haardvuur, het minst tastbare van alle zichtbare verschijnselen dubbel gedomesticeerd.

Polranny Fires is als litanie in beeld, de herhaling van een telkens enigszins wisselende formule, die kan troosten of bezweren. Het kan niet anders of Hera, de Griekse godin van de huiselijke haard, zit hoog op de Olympus te genieten van deze onbedoelde ode. Zoiets behoort getoond te worden in het museum, de aardse plaats der muzen.

Als Minimal Music neemt *Polranny Fires* de museumruimte in bezit en laat de bezoeker de duur van het vuur opnieuw zintuigelijk ervaren doordat de reeks tekeningen na elkaar in de ruimte gevolgd moet worden, als een lopend vuurtje... Rob Wolthoorn, conservator van het museum, bedacht samen met Marie Oosterbaan de installatie van *Polranny Fires van A tot Z*, laag langs de plinten van de gangen, waterpas en letterlijk op haardvuurhoogte. Lopend in het trappenhuis komt de horizontale lijn tekeningen voor de beschouwer op ooghoogte, de architectuur van het gebouw benadrukt het abstracte van de steeds herhaalde voorstelling. Met deze installatie komt Stedelijk Museum De Lakenhal graag tegemoet aan de wens van kunstenaar *Polranny Fires van A tot Z* in zijn geheel te tonen, voordat het in delen uiteenvalt. In geheel bezweert het werk de tijd, de delen apart overtuigen door de krachtige tekening van een hand die de tijd weet te temmen.

Jetteke Bolten-Rempt (directeur Museum De Lakenhal)

Polranny Times Fires van A vtot Z

Marie Oosterbaan werkt sinds 1994 regelmatig in het noordwesten van Ierland. De haardvuurtjes die ze daar stookt zijn het onderwerp van een recente serie van 26 tekeningen. In haar atelier in Leiden maakte ze op elke tekening drie variaties. Het is niet toevallig dat Oosterbaan gefascineerd raakte door haardvuren. In eerdere werken heeft zij het fenomeen tijd onderzocht. Tijd, ongrijpbaar en tegelijk concreet, heet zij in schilderijen vastgelegd door ze te vullen met 'turftkens' die de randen van het schilderij lijken te overschrijden. Ook maakte ze wandelingen door het landschap die ze op een vel papier documenteerde door op gezette tijden de veranderende contouren van de horizon te tekenen.

De ontspannende werking van een haardvuur ligt waarschijnlijk in de repeterende beweeglijkheid van het vuur waardoor de tijd haast onmerkbaar verglijdt. Oosterbaan probeert in haar haardvuurtekeningen dat ongrijpbare moment vast te leggen. Ze is niet geïnteresseerd in een registratie van een verbrandingsproces, wel in de mogelijkheid om het verstild passeren van de tijd waarneembaar te maken.

Een haast onmogelijke opgave die zij beheersbaar maakt door zich te beperken tot een serie tekeningen binnen het aantal letters van het alfabet en geloofwaardig maakt door daar steeds drie variaties op te maken.

De *Polranny Fires* van Oosterbaan roepen herinneringen op aan 'Televisie als een open haard' van Jan Dibbets. Een film die hij in 1969 maakte voor de televisie-galerie van Gerry Schum. Van 25 tot en met 31 december 1969 konden kijkers van WDR III hun televisieavond afsluiten met 3 minuten staren naar een haardvuur. Op de eerste avond werden de haardblokken aangestoken, de volgende avonden groeide het vuur, nam weer af en doofde tenslotte op de laatste avond. Hier dus wel een registratie van een verbrandingsproces met een symbolisch einde op de laatste dag van het jaar. Toch hebben de twee kunstwerken meer met elkaar gemeen dan alleen het onderwerp.

Zowel Dibbets als Oosterbaan creëren een spanning door manipulatie van de werkelijke tijd. Dibbets doet dat door het proces over een week te rekken. Hij forceert daardoor in iets alledaags een dramatisch hoogtepunt en een bevrijdend eind.

Oosterbaan doet het door de momentopname van de eerste tekening nog drie keer vanuit een andere invalshoek te belichten. Opvallend is dat ze niet kiest voor het vuur op het hoogtepunt maar juist het moment er even voor. Zoals een surfer naar de branding kijkt op zoek naar een teken van de ideale golf, zoekt Oosterbaan naar het moment van belofte op het ideale vuur.

Binnen de zelf opgelegde serie van 26 turfvuurtriptieken zien we haar dilemma toenemen. Er is een wil om de ziel van het vuur vast te leggen en een verleiding om het vuur het vuur te laten en haar tekenende hand gewoon te laten gaan.

Oosterbaan zelf zegt: 'Binnenshuis, binnen de omlijsting van de haard, neemt het vuur een centrale plaats in. Met de "hoeven in de as" zit men met de rug naar de rest van het huis.'

De installatie die zij bedacht voor De Lakenhal keert de situatie om. De 'Polranny Fires', geplaatst boven de plintlijn van het trappenhuis en de bovengang, richten de aandacht van de bezoekers naar de streche architectuur. Naar de ogenschijnlijke tijdloosheid.

Rob Wolthoorn (conservator moderne kunst Museum De Lakenhal)